

Mala Zarar Verme Suçunun Mağdurlarının Anlatılarından Suçun İşlendiği Mekânsal Özelliklerin Tespiti¹

DOI: 10.26466/opus.584697

*

Aykut Çalışkan* - Tuğça Poyraz**

* Dr., Bayburt Emniyet Müdürlüğü, Merkez / Bayburt/ Türkiye

E-Posta: aykut629aykut@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-1886-6991](https://orcid.org/0000-0002-1886-6991)

** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Beytepe / Ankara / Türkiye

E-Posta: tpoyraz@hacettepe.edu.tr

ORCID: [0000-0003-3717-4728](https://orcid.org/0000-0003-3717-4728)

Öz

Bu çalışmada mala zarar verme suçunun mağdurlarının anlatılarından yola çıkılarak suçluyu suç işlemeye teşvik eden ya da suçun işlenmesini kolaylaştıran mekânsal özelliklerin neler olduğunun anlaşılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın suçun mağdurları üzerinden yürütülmesinin nedeni, gelişen bir suç olayı sonrasında suçtan zarar gören mağdurların, suç olayını suçun faillerine göre daha iyi anımsamaları ve anlatmalarındır. Suçun işlendiği bölgenin mekânsal özellikleriyle birlikte sosyolojik temelli çevresel özelliklerinin de (toplumsal gözetim ve denetim olgusu gibi) tespit edilmesi, suç olgusunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Fenomenolojik nitel yöntemle ele alınan araştırmada, Bayburt ili özelinde mala zarar verme suçuna maruz kalan 20 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve mağdurların anlatılarından hangi mekânsal özelliklerin mala zarar verme suçunun işlenmesinde rol oynadığı ve mağdurların suçun faillerine hangi fırsatları sunduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Suçun işlendiği mekânın korunaklı, erişilebilir, sabit ve hareketli olarak sınıflandırıldığı çalışmada nitel veri analizi programı Nvivo 12'den yararlanılarak, belirtilen dört farklı mekâna yönelik sosyolojik özellikleri betimleyen geçmiş mağduriyet bilgisi, toplumsal ilişki düzeyi, ekonomik durum, husumet durumu ve geçmiş suç deneyimi olmak üzere beş temaya ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Mala zarar verme suçu, Mağdur, Mekânsal özellikler*

¹ Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler alanında, 'Adli Sosyoloji Bağlamında Mala Zarar Verme Suçu İle İlgili Mekân Olgusunun Analizi' başlığı ile yazılan doktora tezi kapsamında yapılmıştır.

Determination of the Spatial Characteristics of the Crime from Narrations of Victims of Property Damage

*

Abstract

In this study, it is aimed to understand what are the spatial characteristics that encourage the perpetrator to commit a crime or facilitate the perpetration of crime based on the narratives of the victims of property damage. The reason why the study was carried out on the victims is that victims who suffered from the crime after a developing crime recall and explain the crime better than the perpetrators of the crime. Determining the spatial characteristics of the region where the crime was committed, as well as the sociological-based environmental characteristics (such as the phenomenon of social supervision and control) contributes to a better understanding of the crime phenomenon. In the study, which was dealt with the phenomenological qualitative method, 20 semi-structured interviews were conducted with the victims of the crime of damaging the property in Bayburt province. In the study where the crime area is classified as sheltered, accessible, fixed and mobile, using the qualitative data analysis program Noivo 12, the information about past victimization, social relationship level, economic situation, hostility situation and past crime experience describing the sociological characteristics of the four specified spaces five themes were reached.

Keywords: *Damage to Property, Victim, Spatial Characteristics.*

Giriş

Toplumsal ilişkiler bağlamında geniş ve kapsamlı sosyal ağ örüntüleri içeren toplumların hızlı yaşanan sosyal değişimlerin etkisiyle sosyal çevreden alınan tepkilere bir süre sonra duyarsız ya da pasif davranış gösterdikleri bilinmektedir (Yörük, 2006). Bu bakış açısı, yaşanan mekânsal özelliklerin bireylerin, suç mağduru olmalarında rol oynayıp oynamadığının araştırılmasını anlamlı kılmaktadır. Gelişen bir suç olayı sonrasında suçtan zarar gören mağdurların olayı, suçun faillerine göre daha iyi anımsadıkları ve anlattıkları da (Roché, 2003, s.42) göz önüne alındığında suçun işlenmesini kolaylaştıran mekânsal özelliklere suçun mağdurlarının anlatılarından ulaşmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Rasyonel tercih kuramı da göz önünde bulundurulduğunda buna ilişkin gerekçe, mağdurların suçtan elde ettikleri zararların failin elde ettiği kazanca göre daha yüksek olarak değerlendirilmesiyle açıklanmaktadır (Vito vd., 2007, s.4).

Malvarlığına karşı işlenen suçlarla ilgili alan yazına bakıldığında; yoksulluk düzeyi, polisin varlığı, turizmin gelişme düzeyi, işsizlik ve suçlunun yakalanma oranı gibi faktörlerin bu suçu etkilediği görülmektedir. Buna karşılık hükümlülük süresi, endüstrileşme düzeyi, sosyal yardım ödemeleri ve ülkedeki genç nüfusun durumunun ise mala karşı işlenen suçlar üzerinde etkili olmadığı dikkat çekmektedir (İçli vd., 2011, s.197). Bu çalışmada alan yazından farklı olarak mekânsal özelliklerin mala zarar verme suçunda rol oynayıp oynamadığı ele alınmaktadır.

Suçun işlendiği bölgenin mekânsal özellikleriyle birlikte sosyolojik temelli çevresel özelliklerinin de (toplumsal gözetim ve denetim olgusu gibi) tespit edilmesi, suç olgusunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda suç mağdurlarının anlatılarından hangi mekânsal özelliklerin suça maruz kalmada rol oynadığının tespit edilmesi, adli birimlerin soruşturma nezdinde veri üretmelerini kolaylaştıracaktır.

Herhangi bir suç özelinde mevcut suç istatistikleri esas alınarak hangi koşulların mekânsal olguları risk düzeylerine göre ayırdığının bilinmesi, suçun aydınlatılmasına önemli oranda kaynak sağlamaktadır (Buonanno vd., 2017). Bu açıdan elde edilen veriler güvenlik ve adli birimler tarafından proaktif perspektifte suç olayının önlenmesinde ve çözümlenme-

sinde kullanılmaktadır (Ataç ve Gürbüz, 2009). Makro verilerle yapılan bu değerlendirmeler bütünü okuma noktasında önemli katkılar sağlarken, mekânsal özelliklerin nitel yöntemle analiz edilmesi de suçu gündelik yaşamda anlama noktasında önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bakış açısıyla yapılan araştırma, malvarlığına karşı işlenen suçlar özelinde şekillendirilmiştir.

Nitel araştırma yönteminin uygulandığı çalışmada Bayburt ilinde yaşayan ve mala zarar verme suçundan mağduriyet yaşayan 20 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Katılımcıların anlatılarından mala zarar verme suçunun mağduru olmalarına neden olan mekânsal özelliklerin anlaşılması amaçlanmıştır.

Kriminolojik Açıdan Mala Zarar Verme

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 151. maddesinde mala zarar verme suçu *"Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır"* şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca aynı hükmün ikinci fıkrası *"Haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hale getiren veya değerinin azalmasına neden olan kişi hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır"* şeklinde düzenlenmiştir (2019, Türk Ceza Kanunu).

Mala zarar verme suçunda bir başkasına ait taşınır veya taşınmaz malın zarar görmesi söz konusudur. Ayrıca kanun koyucu tarafından sahipli hayvana zarar verilmesi de bu düzenleme kapsamına alınmıştır. Mala zarar verme suçunda korunan hukuki değer mülkiyet kavramıdır. Suçun maddi boyutunu taşınır veya taşınmaz mallar oluşturmaktadır. Suçun mağduru veya failini herkes oluşturabilir, ele alınan suç özel bir suç niteliği taşımadığı için kanun hükmünde taşınır veya taşınmaz mallara zarar veren kimselerin bu maddenin kapsamına göre suçun faili olabileceği belirtilmiştir.

Mala zarar verme suçunun maddi unsuru olarak, başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmaya, tahrip etmeye, yok etmeye, bozma, kullanılamaz hale getirme ve kirletme kanun hükmünde yer almıştır. Ayrıca zilyede ait bir malın zarar görmesi de suçun hukuka aykırılık boyutunu vurgulamaktadır. Suçun işlenmesinde genel anlamda

manevi unsur kast unsurudur. Diğer taraftan bireylerin ihmali neticesinde mallarının zarar görmesi de taksir boyutunu oluşturmaktadır.

Mala zarar verme suçuna etki eden etmenler üç başlık altında değerlendirilmektedir. Olgun (2013, s.1-130), yaptığı araştırmada bu etmenleri; sosyo-psikolojik, sosyal ve mekânsal nedenler olarak tespit etmiştir:

Sosyo-Psikolojik Nedenler: Toplum içerisinde fırsatlara erişim olanığı olmadığını değerlendiren bireylerin, yasal yollardan kendisine sunulan olanakları farklı şekilde yorumlamasıyla birlikte tepki olarak şiddet içerikli fillere başvurmalarıdır. Toplum içerisinde bireyin kendini ifade etme ve sahiplik duygusunu benimseyerek davranması kültürel açıdan beklenen normlardandır (Yücel, 2009, s.293-294). Kişinin davranışlarını imkân eksikliği şeklinde yorumlayarak şiddet içerikli davranışlara yönelmesinin psikolojik bağlamda anti sosyal kişilik bozukluğundan kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Cinsiyet açısından yapılan karşılaştırılmalarda bu durumun erkeklerde, kadınlara oranla daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bireyin bu durumla beraber uyuşturucu, ilaç veya alkol kullanmasının da risk seviyesini artırdığı tespit edilmiştir.

Sosyal Nedenler: Saldırgan davranışların oluşmasında sosyalizasyon süreci önemlidir. Saldırgan bireylerin davranışlarında içgüdüsel dürtülerin etkisine ilişkin yapılan çalışmalar haricinde diğer araştırmalarda sosyal değişkenlerin önemi ifade edilmiştir. Sosyalizasyon sürecinin önemli bir parçası, bireyin kişiliğinin belirginleşmesidir. Saldırgan davranış sergileyenlerin yetiştikleri aile yapısı, akran durumları, buldukları çevrenin yapısal ve kültürel özellikleri, ekonomik durumları kendi içerisinde bir anlam ifade ederek bireyin karakter yapısının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Saldırgan davranışların özünde bir olaya yönelik duygusal tepki verme söz konusudur. Mala zarar verme suçunun sosyo-ekonomik boyutuna yönelik yapılan bir çalışmada bireylere sunulan fırsatlar açısından gelişmemiş, işsizlik sorununun ve genç oranının yüksek olduğu ya da gelir düzeyinin düşük olduğu yerlerde bu suçun işlendiğine yönelik bulgular elde edilmiştir (Gün, 2010, s.5-9). Bunun yanı sıra yapılan çalışmalar Vandalizm'in de genellikle, sosyo-ekonomik yönden gelişmemiş, işsizlik sorununun ve gelir düzeyinin düşük olduğu bölgelerde daha fazla görüldüğünü ortaya koymuştur.

Mekânsal Nedenler: Mala zarar verme suçunun mekânsal nedenlerine dair yapılan araştırmalarda nüfus yoğunluğu, imkânlara erişim olanak-

ları, şehir yapısı ve coğrafi özellikler, aktivite olanakları, mekânın şehir merkezine ulaşımı ve uzaklığı, ulaşım imkânlarının kullanım yoğunluğu, aydınlatma sistemleri gibi unsurların önemli olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, 2006, s.37-57). Ayrıca bulunan mekânın denetimden uzak olmasının ve denetim yapılacak şekilde tasarlanmamasının da işlenen suç artıracağı elde edilen diğer sonuçlar arasında yer almaktadır. Mekânsal anlamda denetim olgusunun yetersiz olduğu yerler sosyal açıdan engellemelere yoğun bir şekilde maruz kalabilmektedir. Bu mekânların kullanılmamaya başlanması; bireyler arasında sosyal ilişkileri ve gelişim sürecini yavaşlatarak şiddet davranışlarının artmasına da sebebiyet verebilmektedir. Terk edilmiş şekilde veya atıl pozisyonda bulunan iş yerleri veya müstakil evlerin bulunduğu yerler insanlar tarafından tercih edilmemekte ve buralara gidilmemektedir. Bir müddet bu şekilde kimsenin uğramaması veya kurumların belirtilen yerlerde tasarruf yapmayarak bu alanları boş bırakması başka amaçlar için zemin oluşturulmasına imkân sağlamaktadır. Bu tarz mekânlarda uyuşturucu, kavga ve cinsel şiddet olayları yoğun olabilmektedir (Wu, 2001).

Araştırmanın Yöntemi

Fenomonolojik nitel araştırma yöntemiyle mala zarar verme suçunun mağdurlarının anlatılarından suçun işlendiği mekânsal özelliklerin anlaşılmasının amaçlandığı çalışma aşağıdaki araştırma soruları çerçevesinde analiz edilmiştir:

1. Mala zarar verme suçunun mağdurlarının sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Mala zarar verme suçunun işlendiği mekânın özellikleri nelerdir?
3. Mala zarar verme suçunun işlenmesini kolaylaştıran mekânsal özellikler var mıdır? Eğer varsa bu özellikler nelerdir?
4. Mala zarar verme suçunu engelleyebilecek veya azaltabilecek tedbirler nelerdir?

Veri Toplama Araçları

Çalışmada mala zarar verme suçunun mağdurlarının deneyimledikleri suç olayını nasıl anlamlandırdıklarını anlamak ve suç olayının gerçekleş-

tiği mekânsal özelliklerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla fenomenolojik nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel yöntemin tercih edilmesinin nedeni suç olgusunu makro açıdan açıklamak değil, gündelik yaşamda her bireyin deneyimleyebileceği suç olayının gerçekleştiği mekâna ilişkin detaylı bilgiler elde etmektir. Bunun yanı sıra katılımcıların suç olayının yaşanmasında kendi ihmalleri olması ve bunun resmi kayıtlara geçirilmemesi için adli makamlara iletilmemesi olasılığının bulunması da nitel araştırma yönteminin tercih edilme nedenlerinden- dir. Kümbetoğlu (2008, s.47) nitel araştırmanın insanın ve parçası olduğu toplumun anlamlandırma sürecine etkisi hakkında ayrıntılı ve derinle- mesine bilgi sağladığına vurgu yapmaktadır.

Görüşme formunda öncelikle katılımcıların sosyo-demografik bilgile- rine ulaşmayı hedefleyen standart sorulara (cinsiyet, yaş, eğitim duru- mu, medeni durumu, aylık geliri, doğum yeri, hane sayısı, meslek vb.) yer verilmiştir. Görüşme formu için literatür taraması yapılarak mala zarar verme suçuyla ilgili verilere ulaşmayı hedefleyen sorular belirlen- miştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışma Bayburt ilinde yaşayan ve mala zarar verme suçunun mağ- duru olan 19 erkek ve 1 kadın olmak üzere toplam 20 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında kadın katılımcı sayısının bir kişi olması- nın nedeni suça maruz kalan mağdur kadınların Bayburt ili özelinde fazla olmaması ve çalışmaya katılma noktasında bir kadının gönüllü olmasıdır. Çalışmada Bayburt'un seçilme nedeni, araştırmacının görev yerinin bu şehir olması nedeniyle zaman kısıtlılığını aşmak olarak belirtilebilir.

Bayburt'ta bulunun Polis Merkezi'nden alınan irtibat bilgileri saye- sinde yapılan görüşmeler 2017 yılının Ekim-Kasım aylarında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca; suçun mağdurlarıyla gerçekleştirilen görüşme formu Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonunun 15.08.2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenerek, etik açıdan uygun görülmüştür. Görüşme formu, yüz yüze ve bireysel olarak uygulanmıştır; her bir katılımcıyla farklı zaman ve mekânda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler

öncesinde araştırmanın konusu hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Görüşmedeki ana tema, mala zarar verme suçuna yönelik suçun mağdurlarından suçun işlendiği mekâna ve öncesine dair soruşturma sürecinde failin tespitine yarayan somut bilgilerin ortaya çıkarılmasıdır. Katılımcılara isimlerinin açıklanmayacağına dair güvence verilmiştir. Görüşmeler 30 dakika ile 2 saat arası değişen sürelerde gerçekleşmiştir.

Veri Değerlendirme Süreci

Çalışma, soru cümleleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu kapsamda her bir soru cümlesi bağlamında verilerden oluşturulan temalara kavramsal ve kuramsal çerçeve bağlamında özellikler atanmak suretiyle nitel veri analizi programı Nvivo 12'den yararlanılmıştır. Bu amaçla nitel verilerin analizinde oluşturulan kod, kategori ve temaların belirlenmesinde transkript yöntemi üzerinden hareket edilmiştir. Oluşturulan temaların hazırlanmasında görsel açıdan ayrıca Microsoft Excel programından da faydalanılmıştır.

Bu kapsamda katılımcıların ifadeleri sonucunda suçun işlendiği mekânların niteliklerinden; korunaklı, erişilebilir, sabit ve hareketli olmak üzere mekân sınıflandırılması yapılmıştır. Her bir mekânla ilişkili olarak da geçmiş mağduriyet bilgisi, toplumsal ilişki düzeyi, ekonomik durum, husumet durumu ve geçmiş suç deneyimi olmak üzere beş temaya ulaşılmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Çalışmaya katılan katılımcıların ifadelerine, anlamına dokunulmaksızın, birden fazla kategori ve temada yer verilmiştir.

Diğer taraftan temaların sıklıkları frekans tablosuyla gösterilerek temaların yoğunluğu hakkında da fikir elde edilmeye çalışılmıştır. Burada öncelikle katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine bakılmış, daha sonra ise yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan temalar yorumlanmıştır.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Adli bilimler alanında yürütülen soruşturmalarda doğrudan rol alarak yürütülen adli tahkikata taraf olan 20 suç mağduru ile yapılan görüşmelerden elde edilen sosyo-demografik bilgiler aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Kod Adı	Cinsiyeti	Yaşı	Eğitim Durumu	Medeni Durumu	Aylık Geliri	Doğum Yeri	Hane Sayısı	Mesleği
Katılımcı-1	E	39	Lisans	Evli	7.000	Yozgat	6	Uzman Jandarma
Katılımcı-2	E	31	Lisans	Evli	4.000	Eskişehir	4	Polis Memuru
Katılımcı-3	E	62	Lisans	Evli	4.000	Karaman	1	Öğretmen
Katılımcı-4	E	44	Lisans	Evli	5.000	Bayburt	4	Memur
Katılımcı-5	E	43	Lisans	Bekâr	4.500	Bayburt	2	Öğretmen
Katılımcı-6	E	31	Lisans	Evli	4.000	Bursa	3	Polis Memuru
Katılımcı-7	E	27	Lisans	Evli	2.900	Bayburt	1	İnfaz Koruma Memuru
Katılımcı-8	E	42	Lisans	Evli	4.000	Bayburt	4	Öğretmen
Katılımcı-9	E	52	Lisans	Bekâr	15.000	Balıkesir	1	Noter
Katılımcı-10	E	30	Lisans	Evli	2.700	Ordu	3	Memur
Katılımcı-11	E	34	Lisans	Evli	4.000	Gümüşhane	3	Memur
Katılımcı-12	E	40	Ortaokul	Evli	3.000	Bayburt	4	İşçi
Katılımcı-13	E	36	Lisans	Evli	5.000	Bayburt	3	Mühendis
Katılımcı-14	E	32	Lisans	Evli	5.000	Ankara	4	Başkomiser
Katılımcı-15	E	37	Lisans	Evli	5.000	Bayburt	4	Ekonomist
Katılımcı-16	K	41	Lisans	Bekâr	5.000	Trabzon	2	Hemşire
Katılımcı-17	E	57	Lise	Evli	4.500	Bayburt	4	Kamu Yöneticisi
Katılımcı-18	E	37	Ortaokul	Evli	3.000	Bayburt	5	Serbest Meslek
Katılımcı-19	E	35	Ortaokul	Evli	2.000	Bayburt	4	Şoför
Katılımcı-20	E	32	Lisans	Evli	4.200	İstanbul	1	Mühendis

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya çıkarmaya yönelik standart soruların cevaplarına baktığımızda; çalışmaya 19 erkek, 1 kadın mağdur katılmıştır. Katılımcıların yaşları 27 ile 62 yaş arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 39 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde; iki katılımcının 27 ile 30 yaş arasında, on bir katılımcının 31 ile 40 yaş arasında, dört katılımcının 41 ile 50 yaş arasında, üç katılımcının 51 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür. Bu kapsamda çalışmaya katılan

katılımcılarının yaşlarının yoğunluğunun 31 ile 40 yaş arasında olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların on altısı lisans mezunu, birisi lise mezunu, üçü ise ortaokul mezunudur. Katılımcılarının on yedisi evli, üçü bekârdır. Katılımcıların gelir durumları 2.700 TL-15.000 TL arasında değişmektedir, ortalama gelirleri yaklaşık olarak 4.570 lira olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların gelir dağılımları incelendiğinde; üç kişinin geliri 3.000 TL ve aşağısında, iki kişinin geliri 3.000 TL-4.000 TL arasında, on üç kişinin geliri 4.000 TL-5.000 TL arasında, iki kişinin geliri ise 5.000 TL üzerindedir. Katılımcıların gelir durumlarının genel anlamda 4.000-5.000 TL arasında kümelendiği anlaşılmaktadır.

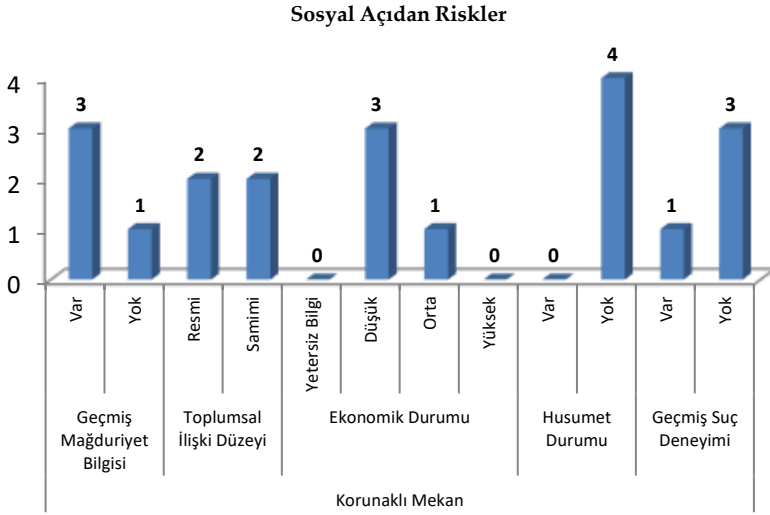
Katılımcıların doğum yerleri incelendiğinde, çalışmanın yapıldığı Bayburt ilinde doğan on katılımcı olup, diğer katılımcılar doğum yerlerini İstanbul, Ankara, Karaman, Balıkesir, Bursa, Gümüşhane, Trabzon, Ordu, Yozgat, Eskişehir olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar, bir hane içerisinde yaşayan hane halkı sayısının ise 1 ile 6 birey arasında değiştiğini ifade etmişlerdir. Hane halkı sayılarında dikkate değer özellik ise çekirdek aile özelliği yansıtacak şekilde çoğunda 4 kişi (8 katılımcı) olduğu görülmüştür. 5 ve 6 hane halkı olarak cevap veren katılımcı sayısı bir iken, bekâr bireylerden biri kendisini bir birey olarak tanımlamış, diğer bekâr bireyler ise hane halkı sayısını iki kişi olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde; önemli bir kısmı kamu birimlerinde çalışmakta olup, diğer katılımcılar bireysel işler ile uğraşmaktadır.

Katılımcıların Deneyimleri Çerçevesinde Mekâna İlişkin Verilerin Analizi

Mala zarar verme suçunun işlenmesi sonrasında mağdurların konudan haberdar olmasıyla veya görgü tanıklarının beyanlarıyla adli makamlara intikal etmiş olaylarda mağdurun tepkisi ve ifadeleri önem teşkil etmektedir. Bu kısımda katılımcılarla yapılan görüşmelerden mekâna ilişkin elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden mala zarar verme suçunun gerçekleştiği mekân dört şekilde sınıflandırılmış ve her bir mekân için geçmiş mağduriyet bilgisi, toplumsal ilişki düzeyi, ekonomik durum, husumet durumu ve geçmiş suç deneyimi olmak üzere beş temaya ulaşılmıştır.

Korunaklı Mekân

Korunaklı mekân; mağdurların suçun oluşabileceği öngörüsüyle mekânın yapısına göre bazı fiziki tedbirleri aldığı mekânlardır. Kamu kurumları veya bireyler, buldukları mekânları suçtan arındırabilme veya suça dair bazı izleri daha kolay tespit edilebilir hale getirebilme adına mekâna özgü fiziki unsurları inşa etmektedirler.



Şekil 1. Korunaklı Mekâna Ait Sosyal Özellikler

Katılımcılar tespit edilen temalara göre değerlendirildiğinde; üçünün korunaklı mekânlarda geçmişte de benzer şekilde mağduriyet yaşadıkları, buldukları mekândaki toplumsal ilişkinin katılımcılardan ikisi tarafından resmi, ikisi tarafından samimi olarak tanımlandığı, bu mekânlarda yaşayan bireylerin düşük gelir düzeylerinin olduğu, mağdurlarının hiçbirinin husumet durumu olmadığı ve birinin suç deneyiminin olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcılar olayın yaşandığı yerde daha önceden benzer olayların olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılardan bir tanesi failerin keşif amaçlı olarak daha önceden de benzer şekilde zarar verme eylemle-

ri yaptıklarını belirtmiştir. Buradan faillerin mekân ile daha önceden bağ kurmak suretiyle eylemlerine giriştikleri sonucu elde edilmiştir.

Toplumsal ilişkilerin birincil düzeyde samimi olduğu yerlerde alınacak bilgiler artacak, olayı sahiplenme ve görgü tanığı sıfatıyla delil elde etme süreci daha isabetli olacaktır. Diğer taraftan korunaklı mekânlarda resmi ilişkilerin daha fazla olması, çevreye duyarlılığın azalmasına ve delil edilmesinde güçlük yaşanmasına sebep olmaktadır.

Taşınmaz malların zarar gördüğü olaylarda ekonomik durum suçu etkilemektedir. Köyden kente göç ederek, geçimlerini genelde başkalarının yanında çalışarak sağlayan bireylerin yaşadığı yerlerde işlenmiş olan suçlarda ekonomik kaygıları düşünerek mala zarar verme suçunun yanında hırsızlık gibi suçların işlendiği de bilinmektedir.

Katılımcılar mala zarar verme suçu oluşmadan önce herhangi bir husumet durumunun olmadığını ifade etmişlerdir. Mağdurlardan birisi resmi kurumda yaptığı görev gereği suç olayına müdahale ederken olaya karıştığını ifade etmiş, diğer katılımcılar herhangi bir suç olayına katılmamışlardır.

Katılımcılara *“Suçun işlendiği yere taşınır/taşınmaz malınızı fark edebilecek şekilde mi koydunuz? Nasıl?”* şeklinde sorulan soruya alınan cevaplar şu şekildedir:

“Suçun işlenmiş olduğu polis merkezi nezarethane kısmı sabit konumlandırılmış bir unsurdur” (Katılımcı-2).

“Okula dair sabit malzeme olması sebebiyle görünür bir şekilde koymadık. Ancak, tüm eğitim kurumlarında olduğu gibi pencerelerde korkuluk vardır, bu korkuluk sadece birinci kattadır. Yine aynı şekilde, dış çevre güvenliğini sağlayan kamera sistemleri mevcuttur. Ayrıca bunlar haricinde okul dış bahçesinde çevre duvarı (1.20 cm), çit okul duvarı üzerine konumlandırılmış (1.00 cm) vardır. Okul bahçe dış kapısı da genelde hafta sonu ve yaz tatillerinde kilitli olarak tutulur. Özel güvenlik görevlisi gündüz saatlerinde (17:30’a kadar) çalışır, ancak olayın yaşandığı zaman gece olduğundan okulda kimse yoktu” (Katılımcı-3).

“Pencerelerin olması sebebiyle fark edilebilecek şekildedir. Alt katta demir korkuluk vardı. Ancak üst katta zarar verilen camda korkuluk yoktu. Sonrasında hem kantin kelebek camına hem de müdür yardımcısı odasına kelebek cam gibi korkuluk yapıldı. Ayrıca buranın kırılmasının sebebi, altında bulunan giriş kapısı çatısıdır” (Katılımcı-5).

“Sigorta paneli, yola paralel şekilde yaya geçidine engel olmayacak şekilde, dört tarafı saç ile kapalı, kapağı asma kilit takılarak güvenilir şekilde koyulmuştur” (Katılımcı-20).

Çalıştıkları kurumlara ait taşınmazların zarar gördüklerini belirten mağdurlar, dış taraftan bireylerin ulaşabilecekleri şekilde olan yerlerin zarar gördüğünü belirtmişlerdir. Bu kısımların korunması amacıyla genelde zemin katta bulunan pencere gibi parçalar için demir korkulukların yaptırıldığını ifade etmişlerdir. Üst katlarda bulunan kırılan parçalar için korumasız olmaları ve suçun faillerinin bu parçalara anlık gelişen veya başka bir süre zarfında (özellikle devam eden kavga konusu sonrasında yakın olmaları ve kolaylıkla ulaşabilmeleri) hedef olarak seçmelerinde etkin oldukları görüşü öne çıkmıştır. Kamu kurumlarına ait taşınmaz malların zarar görmesinin engellenmesi amacıyla dış çevre güvenliği kapsamında kamera sistemlerinin konulduğu, okul dış bahçe duvarlarının belirli standartlara göre yapılması sağlanarak dışarıdan girişlerinin engellenmesi amacıyla tellere yer verildiği, özellikle çalışma saatleri zamanında özel güvenlik görevlisi istihdam edilerek fiziki tedbirlerin alındığı beyan edilmiştir. Bu sebeple katılımcılar, gerçekleşen olayların genellikle gece saatlerinde ve ıssız saatlerde olduğunun altını çizmişlerdir. Katılımcıların korunaklı mekânı tasvir eden görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Polis merkezi içerisinde gözaltındaki şahısların bulunduğu demir parmaklıklı belirli standartlara tabi oda diye tabir edebileceğimiz bir alan” (Katılımcı-2).

“İki katlı bir eğitim kurumu olup, birinci katta korkuluklu pencereleri var, ikinci katta pencerelerde korkuluk yoktur. 4 içerisinde koridorda olmak üzere, 4 de bina dışında güvenlik kamerası vardır. Ayrıca bu olay üzerine kameralar gece görüşlü yapıldı. Okula dış taraftan bakıldığında il merkezine göre yüksek bir tepede yer almaktadır, daha ziyadesiyle gecekondu yapılaşmasının yoğun olduğu bir bölge olarak tanımlanabilir. Konum itibarıyla özellikle gece belli saatlerde bazı kişilerce bahçede içki içilip, atık şişeler, karpuz, kavun kabukları bırakılarak bahçe kirletilerek öğrencilere kötü anlamda örnek oluyordu. Okul duvarlarına plaka yaptırılarak bahçenin 7/24 izlendiğini, (kamera vasıtasıyla) yazıldı. Yine mahalle muhtarı ile görüşülerek bilinen şahıslar ile görüşme yapılması ile okulda içki içilme hadisesinin önüne geçilmesi sağlandı. Bu şekilde kimsenin olmadığı zamanlarda okula dışarıdan müdahalenin olması engellendi” (Katılımcı-3).

Taşınmaz malların bulunduğu yerlerde işlenen suçlarda özellikle tehdit, hırsızlık, hakaret, yaralama gibi fiillerin de mala zarar verme suçunu tetiklediğini görmekteyiz. Suç işlenen mekânlarda gecekondu tarzı ev yapılaşmalarının sık olduğu, buralara ulaşmanın zor veya kısıtlı olduğu, belli saatlerde bu bölgelerin ıssız olduğu, bireylerin mekânlarda olmadığı zamanların tercih edildiği ve rakım olarak yüksekte olan bölgeler olduğu anlaşılmaktadır. Mağdurların beyanlarından bölgede yaşayanların genel olarak göçle geldikleri, aile bireylerinin belirli zamanlarda başka illere mevsimlik işçi olarak gittikleri, bu sebeple bölgede yaşayan bireylerin ekonomik kaygıları gözeterek mala zarar verme fiilini de yapmak suretiyle hırsızlık suçuna yönelebildikleri bilgilerine ulaşılmıştır.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından Bayburt özelinde 2015 yılında yayınlanan sosyal yapı analizi sonuçlarına göre; Bayburt'un suç parametresi göz önüne alınarak yapılan yaşanabilirlik sıralamasına göre adalet ve güvenlik başlığı altında şehrin güvenliği için tehdit altında sayılabilecek bir şehir olduğu belirtilmiştir. Rapor sonucunda; kırsaldan kente hızlı göçün yaşandığı, yaşanabilirlik göstergelerinin düşük olduğu özellikle ilin kentsel dışlanmaya maruz kalan bölgelerin eklenmesiyle yığılmak üzere işlenen suç olaylarının arttığı ifade edilmiştir. Analiz değerlendirmeleri sonucu yerinde yapılan müdahaleler ile suç işlenmesine karşı önceden tedbir alınması durumunda suçun azaltılmasına yönelik yapılacak çalışmaların suç işlemeyi büyük oranda azaltacağı da vurgulanmıştır.

Uygulanabilecek tedbirlerin başında; mağdurlarının deneyimleriyle benzerlik gösteren mahiyette sonuçlar önerilmiştir:

- Bireylerin altın ve para gibi değerli eşyalarının ev yerine bankalarda bulundurmasının özendirilmesi,
- Komşuluk gözetimi,
- Kanaat önderleri ve toplum üzerinde etkisi olan şahıslar tarafından bilinçlendirme yapılması,
- Yetersiz ışıklandırmaların düzeltilmesi,
- Hırsızlığa maruz kalan kurum veya kuruluşların tespit-ikaz ve kontrol merkezleri kurması ve konut güvenlik sistemlerinin artırılmasıdır (KUDAKA 2015)

Katılımcılar, korunaklı mekâna dair yaptıkları yorumlarda mekânların fiziki tedbirler veya bireylerin yer aldığı güvenlik tedbirleriyle korundukları hususunu özellikle belirtmişlerdir. Bahse konu mekânlarda yer alan tedbirlerin soruşturma aşamasında birebir tespitinin yapılarak hem olası fail davranışının öngörülmesi noktasında bir değer ifade edecek olması, hem de maddi açıdan delillendirilmesiyle somut bulgu üretilmesine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Yapılacak tahkikatın ilerleyen aşamasında mağdurların almış olduğu tedbirler de göz önünde bulundurulurken tahkikatın işlevselliği artırılmış olacaktır. Katılımcıların aynı mekânda benzer suç işlenip işlenmediğiyle ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Malum konu kamu malına zarar vermedir. Benim kişisel bir malıma herhangi bir zarar buğüne kadar gelmemiştir” (Katılımcı- 2).

“Sigorta panelinin bu olayda olduğu yerde daha önceden herhangi bir mala zarar verme suçu oluşmadı, ancak benzer kutuların olduğu yerde trafik kazası sonucu daha önceden benzer suçlar olmuştu. Vatandaşlar tarafından bu kutuya erişimin engellenmesi için kabloları kapatacak şekilde yer altında muhafaza edilmesi ve herhangi bir şekilde arıza olması durumunda yetkililerce müdahale edilmesi için sigortaların yer aldığı kutuların yola uzak bir vaziyette ve dört bir tarafı kapalı şekilde asma kilit ile muhafazası sağlanmaktadır” (Katılımcı-20).

Mağdurların dışarıda konumlandırmak zorunda kaldıkları mallarının korumasız olması sebebiyle, suçu işleyen failerin dikkatini çekmesinden dolayı tahrip edildiklerini görmekteyiz. Ayrıca kurumlara ait konumlandırılan elektrik panelinin ihmal sonucu trafikteki araçların çarpmasıyla zarar görmesi gibi olaylar kasıtlı olmasa bile taksir sebebiyle suçların işlendiğini de göstermektedir.

Katılımcıların *“Malın muhafaza edilebilmesi için çevrede ne gibi fiziki tedbirler bulunmaktaydı? (Kamera sistemi, özel güvenlik görevlisi, çit, site sahası veya bir hayvan gibi özel koruma tedbirleri bulunmakta mıdır?) Bu tedbirlerin suçu engelleyeceğini düşündünüz mü?”* sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Fiziki tedbir olarak polis merkezi kamera sistemi ve görevli polis memurları mevcuttu” (Katılımcı- 2).

“Kamera, okul, bahçe kapısı, okul bahçe duvarı, okul bahçe çiti, pencereler her zaman kapalı vaziyette tutulur, birinci kat pencere korkulukları, özel güvenlik görevlisi, bazı odaların kilit altında tutulması” (Katılımcı- 3).

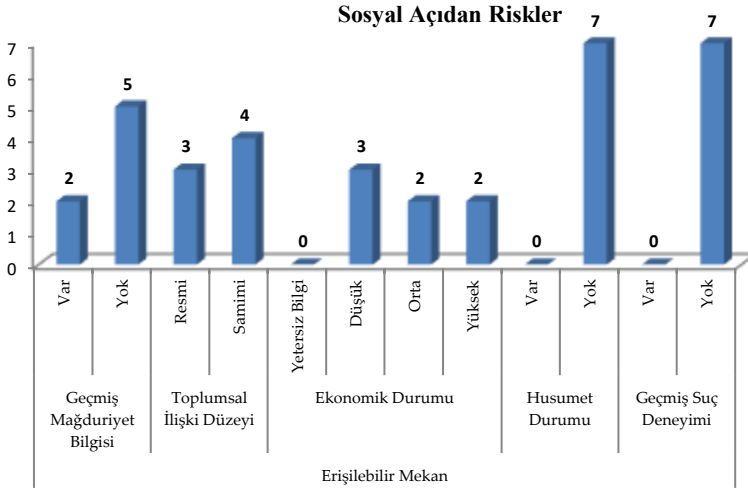
“Kamera sistemi, bahçe çit duvarı, pencerelerde 1.katta koruma tedbiri olarak korkuluk olarak sayılabilir. Sürekli olarak özel güvenlik görevlisi olsa engellenebilirdi. Özel güvenlik görevlilerin çalışma saati 08:00-17:00 olduğu ve akşamleyin olmadığı için mevcut imkanlarla güvenlik sağlanıyor” (Katılımcı- 5).

“...dört tarafı kapalı sac, ayrıca asma kilitte zarar verilmesinin engellenebileceği düşünülmüş, genel olarak bu sigorta panelleri her yerde standart olarak yolun konumuna göre montaj edilir ve asma kilit ile muhafaza edilir. Ayrıca önünde de ‘Dikkat’, ‘Ölüm Tehlikesi’ levhası ile ‘Dikkat Elektrik Kabloları Var, İzinsiz Kazı Yapmayınız’ levhaları vardır” (Katılımcı- 20).

Kamu kurumlarının dışında çevre güvenlik duvarı ve telle çevrili bölgenin olduğunu, ayrıca günün belirli saatlerinde eğitim kurumlarında özel güvenlik görevlisi istihdam edilmek suretiyle fiziki unsurların konumlandırılarak gerekli güvenlik tedbirlerinin alındığını görmekteyiz. Bununla beraber, özellikle çevre güvenlik önlemlerin yetersiz kalabileceği yerlerde uyarıcı levhalar konularak özenle korunması gibi başka tedbirlere de yer verildiği anlaşılmaktadır.

Erişilebilir Mekân

Mala zarar verme suçu özelinde mekânın sınıflandırılması kapsamında bireyin gözle görülebilir veya gerekli tedbirlere sahip olduğu düşünceyle malını dışarıda bırakmak zorunda kaldığı mekânlardaki riskler çerçevesinde yapılan analizde elde edilen bulgular aşağıda belirtilmiştir.



Şekil 2. Erişilebilir Mekâna Ait Sosyal Özellikler

Erişilebilir mekânda bulunan bireylerden ikisinin geçmişte mağduriyet yaşadıkları, toplumsal ilişki düzeyleri açısından resmi ve samimi ilişkiler kurdukları, üç katılımcının ekonomik durumunun düşük düzeyde olduğu, diğerlerinin orta ve yüksek ekonomik düzeylere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Mağdurlar geçmişte herhangi bir husumet veya suç deneyimlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Geçmişte mağduriyet yaşayan katılımcılardan bir tanesinin aracının lastiklerinin patlatılması ile ilgili olarak kadın olmanın verdiği dezavantajları belirterek olayın sonrasına dair ifadeleri önemlidir. Bireye ait malın dışarıda erişilebilir bir ortamda bulunması durumunda failerin hedefi olabilmekte ve suç meydana gelebilmektedir.

Bireylerin samimi toplumsal ilişkiler kurması durumunda görgü tanıkları vasıtasıyla olayın aydınlatıldığının ifade edilmesi önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Anlık gelişen taksirle zarar verme olaylarında ekonomik gerekçelerin etkili olabileceği düşüncesi tek başına anlamlı bir sonuç üretmemektedir.

Katılımcıların, "Suçun işlendiği yerde taşınır/taşınmaz malınızı nelere dikkat ederek bu mekâna koydunuz?" sorusunda vurguladıkları görüşler aşağıda belirtilmiştir.

“Cadde üzeri olduğu için aracımı oraya park ettim” (Katılımcı-9).

“Evime yakın olması sebebiyle binanın hemen yanına aracımı park ettim. Bunun haricinde aracımı evimden göreceğ şekilde yerleştirmiştim” (Katılımcı-10).

“Görev gereği çevreye rahatsızlık veren şahsı oradan uzaklaştırmak üzere gittiğimiz yerde aracımızı usulüne uygun bir yere park ettim” (Katılımcı-11).

“Aracımı usulüne uygun tek sıra park yeri olarak düzenleme yapılan cadde üzerine park etmiştim. Diğer araçlar da cadde üzerinde park halindeydi. Çatıda kar olduğunu bilmiyordum. Çatı dik bir konumdaydı ve çatıya bakmamıştım” (Katılımcı-13).

“Evimden en rahat görünecek bir yere balkonuma bakan açık park yerine bırakmıştım arabamı. Bir araç için göz önünde olabilecek en muhtemel yerdeydi yani” (Katılımcı-14).

“İşyerime yakın olması sebebiyle hastane iç tarafında park yeri olarak değerlendirilen bir alana aracımı yerleştirdim. Aracımın sadece yakın konumda olması durumunu gözettim” (Katılımcı-16).

Erişilebilir mekânı diğer mekânlardan ayıran en büyük özellik, bireylerin mallarını kendilerine yakın, gözle görülebilir bir yere konumlandırırlar. Bireylerin mallarının bulunduğu mekândaki fiziksel tedbirlere çok dikkat etmedikleri de tespit edilen diğer bir husustur.

Katılımcılara yöneltilen “Suçun işlendiği yere taşınır/taşınmaz malınızı fark edebilecek şekilde mi koydunuz? Nasıl?” sorusunun cevapları şu şekildedir:

“Aracımı fark edilebilecek şekilde koydum. Araç sokak üstünde evimin hemen yanındaydı” (Katılımcı-10).

“Araç fark edilebilir bir şekilde koyduk, araç içerisinde şahıs tekrardan yanına gelerek ve sarhoşluğun verdiği etkiyle aracın şoför kısmına metal bölümüne yumruk atmak suretiyle zarar verdi (Katılımcı-11).

“Araç koyduğum yer rahatlıkla fark edilebilir bir mekândı” (Katılımcı-14).

“Aracımı fark edilebilecek şekilde, trafiğe uygun park etmiştim. Parktaki araçların rahat çıkabileceğini düşünerek park etmişim” (Katılımcı-15).

“Araç park yerine üç tarafı gözüktür vaziyette park ettim. Görünmemesi için herhangi bir olumsuz durum olamaz” (Katılımcı-16).

Katılımcılar araçlarını dışarıdan görülebilir şekilde, diğer araçların park ettikleri alandan çıkabilecekleri vaziyette, konakladıkları veya başka bir amaçla buldukları mekânlara yakın konumda ve genelde daha

önceden koymuş oldukları alanları tercih ederek yerleştirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların araçlarını park ederken aldıkları tüm bu tedbirlere rağmen suçun işlenmesi önemli bir bulgudur. Park alanlarında araçlarını yerleştiren mağdurlar trafik kuralları açısından genel esasları gözettiklerini de ifade etmişlerdir. Mağdurların park halinde olan araçlarının yanındayken yabancı ve uyarıcı bir maddenin etkisi altındayken mala zarar verme suçunun gerçekleşmesi de dikkat çekici bir başka konudur. Katılımcılar mala zarar verilen mekânı aşağıdaki şekilde betimlemişlerdir:

“Cadde üzeri, park yeri” (Katılımcı-9).

“Evimin önünde, sokak üstünde araçların park ettiği yer olarak tarif edilebilir. Evin yüksek konumda olması sebebiyle sokakların dar olmasından kaynaklı aracımı evin önüne park ettim, ancak diğer evlerin sokakları geniş olmasından dolayı, araçlarını evlerinin tam karşısına koymaktadırlar. Evlerin merdiven yapısı şeklinde tabir edilebilecek, tepenin eteğine yapıldığı için konum olarak, aracımı bu şekilde yerleştirmek zorundaydım” (Katılımcı-10).

Akşam saatlerinde gece yarısı araçların park ettiği yerde olay meydana geldi. Herhangi bir çevresel dış güvenlik tedbirlerinin olmadığı, ulaşımın sadece dolmuşla veya şahsi araçlarla yapıldığı, şehir merkezine göre ana merkezde olmayan yüksek bir kesimde yer alan bir sitedir (Katılımcı-11).

“Evimin, yani 5 katlı 10 daireli il özel idaresi lojmanları önü. Asfalt yolda, kaldırımın kenarında binaya 6-7 metre mesafede oldu olay. Sıra sıra araçların park etmiş olduğu, alelade bir kaldırım kenarı. Oturduğum binada genelde valilik çalışanları ikamet eder. Nispeten bakımsız sayılabilecek bir bina” (Katılımcı-14).

“Hastane önünde park yapmaya uygun bir ortamdı. Sanırsam hasta yakınlarının acil önüne gelirken park durumunu çok önemsemeyip, araçlara vurmasından kaynaklandığımı düşünüyorum” (Katılımcı-16).

Katılımcı ifadelerinde dikkat çeken unsur, mağdurların araçlarını usulüne uygun olarak park ettiklerini iddia etmeleri, buraya benzer amaçla gelen bireylerin ihmali neticesinde ya da ikamet ettikleri yerlerin idare edilmesinde çevresel açıdan alınması gereken tedbirlerin sorumlu kişiler tarafından zamanında yerine getirilmemesi sebebiyle araçlarının zarar gördüğünü belirtmeleridir. Taksirle işlenen olaylarda dış çevre tedbirleri olarak tarif edilen unsurların yeterince alınmadığı, bireylerin araç kullanmaya yönelik yetkinliklerini dikkat unsuru ile birleştiremeyip

kazaya sebebiyet verdiklerini görmekteyiz. Bu bağlamda araçların sabit yere park edilmesinden kaynaklı yaşanan mala zarar vermede mekânın erişilebilir olma özelliğiyle birlikte ihmal ve dikkat eksikliğinin bahse konu olaylara sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır. Katılımcılara erişilebilir mekânlarda benzer suçların işlenip işlenmediği sorulduğunda alınan cevaplar şu şekildedir:

“Kamera sistemi, suçun işlenmesini engelleyebilir” (Katılımcı-9).

“Daha önceden böyle bir olay yaşanmadı. İlk defa böyle bir olayı ben yaşadım” (Katılımcı-10).

“Belirttiğim yerin gelir seviyesinin ve eğitim durumunun düşük olmasından dolayı aile içi şiddet, çevreye rahatsızlık verme, gürültü, cinsel taciz olaylarının sık yaşandığı bir yer olarak tarif edebiliriz. Bu olayları bildiğimizden dolayı aracımızı uygun bir yere park ettik” (Katılımcı-11).

“Böyle bir olayın olmadığını duydum. Ben olay sırasında lojmanda en yeni sakin olduğum için, eski kiracılara uydum. Herkesin bıraktığı yere bırakmak” (Katılımcı-14).

“Daha önceden, benzer olaylar olmuştu. Ben düzgün bir şekilde aracımı park ederek işyerime geçtim. Acil gibi insanların çok olduğu bir yerde aracıma vuran kişinin fark edilmemesi beni şaşırttı. Ayrıca, aracıma vurma anında çıkan sese duyarsız kalınması da çok ilginç ve tuhaf gelmişti” (Katılımcı-16).

Katılımcıların ifadelerinden suç ihtimalini gözeterak araçlarını güvenli bir mekâna koysalar dahi mala zarar verme suçunun işlendiği, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yoğun olarak bulunduğu kurumlarda (sağlık hizmetleri için park alanları) mala zarar verme suçuna bireysel ihmalin neden olduğu bulguları elde edilmiştir. Erişilebilir mekânlarda suçun işlenmesine yönelik alınması gereken tedbirlere yönelik olarak da katılımcıların görüşleri alınmıştır.

“Kamera sistemi, suçun işlenmesini engelleyebilir (Katılımcı-9).

“Kapalı otoparkın olması bu olayın yaşanmasını engelleyebilirdi. Ya da yolun geniş olması ile karşı tarafa park ederek, böyle bir olayın yaşanması engellenbilirdi” (Katılımcı-10).

“Çevresel güvenlik tedbirlerinin olduğu mekânlarda bu tarz olayların daha az yaşandığı tecrübe edilmiştir” (Katılımcı-11).

“Malın muhafazası için binadan sorumlu yetkililerin bakım periyotlarına dikkat etmesi gerekiyordu. Fakat hiç bakım yapılmamıştı. Gerek dış cephe gerek-

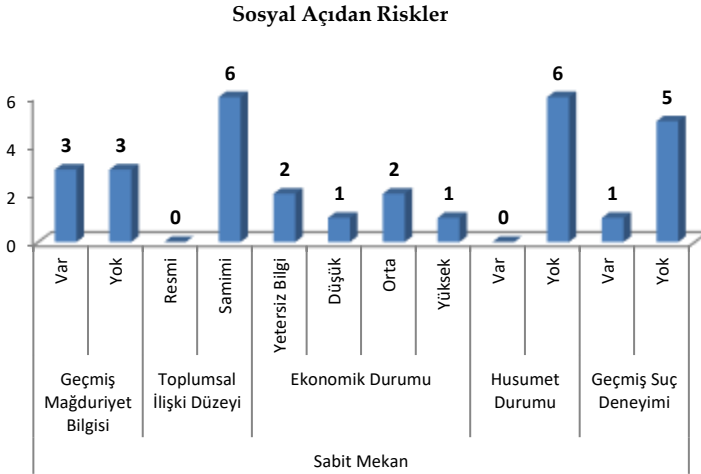
se çatı konusunda. Bu tedbirler alınsaydı kesinlikle sıkıntı yaşanmazdı” (Katılımcı-14).

“Kamera sistemi, özel güvenlik görevlisi, trafik yönünden park çizgisi yoktu. Tedbirler alınmış olsa bile, mala zarar verme suçunun önlenmesi için vicdan, bireylerin birbirlerine karşı saygısının önemli olduğunu düşünüyorum. Bu noktada olan duyarsızlık suçun oluşmasını sağlıyor (Katılımcı-16).

Suçun mağduru olan bireylerin dışarıda bırakmak zorunda oldukları mallarında suçun işlenmeyeceği düşüncesiyle kendileri tarafından alınan güvenlik tedbirlerinin yeterli olduğu düşüncesini belirttikleri gözlenmiştir. Özellikle araçlarını dışarıda bırakan bireylerin otopark hizmetleri ile açık otopark şeklinde hizmet verilen alanlarda park düzenlemesi yapan çalışanların bulundurulmasının faydalı olacağı görüşü dile getirilmiştir.

Sabit Mekân

Sabit mekân kavramı, mağdurların taşınmaz mallarının yer aldığı, fiziki açıdan gerekli güvenlik tedbirlerinin yeteri kadar alınmaması sonucu mala zarar verilen mekândır.



Şekil 3. Sabit Mekâna Ait Sosyal Özellikler

Sabit mekân olarak belirtilen yerlerde mala zarar verme suçunun mağduru olan bireylerin üçünün geçmişte mağduriyet yaşadıkları, altısının mekânda samimi ilişkilerinin olduğu, ekonomik durumlarının değişken olduğu, hiçbirisinin husumet durumu olmadığı, sadece birisinin geçmişte suç deneyimi (kasten yaralama) olduğu görüşmelerde elde edilmiştir.

Köklü ve uzun yıllardır aynı nesillerin yaşadığı yerleşim yerlerinde toplumsal ilişkilerin birincil düzeyde, samimi ve toplumsal duyarlılığın yüksek olduğu vurgusu yapılmıştır. Yaşanan olumsuz olaylarda ve suç gibi sapma davranışlarının sergilendiği durumlarda bireylerin birbirlerine haber vererek, konuyu öğrendiklerini ve güvenlik güçlerine yansıtarak olayların çözüldüğünü aktarmaları bu mekân özelinde yaşayan bireylerin uzun süre birbirleriyle olan ilişkilerinin etkisini ortaya çıkarmıştır. Bunun yanı sıra yeni yerleşim yerleri olarak şekillenen ve bireylerin birbirlerini çok fazla tanımadığı bölgelerde ilişkiler resmi düzeyde olup, toplumsal duyarlılığın çok fazla oluşmadığı vurgusu yapılmıştır, bu durumda suçun oluşmasına sebebiyet verildiği ifade edilmiştir.

Katılımcıların “Suçun işlendiği yerde taşınır/taşınmaz malınızı nelere dikkat ederek bu mekâna koydunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar ve sabit mekâna dair görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Suçun işlendiği yere taşınır mal (çelik metal kapı) gerekli uyarıcı levhalar konularak konumlandırılmıştır” (Katılımcı-4).

“Aracımı öğretmenevinin önünde yer alan açık otoparkta, park edilmiş araçların arkasına trafik yönünden geliş gidişi aksatmayacak şekilde park etmiştim, diğer güvenlik tedbirleri ile ilgili o an için herhangi bir kaygı taşımamıştım” (Katılımcı-8).

“Araç otoparkı olduğu için garaj önüne park etmiştim. Diğer araca yol verirken, ekmek aracı benim aracıma vurdu” (Katılımcı-12).

“Sabit işyerimin camlarıdır” (Katılımcı-18).

“Evin odasına ait cam olduğu için fark edilebilirdi. Dıştan korkuluğu yoktu” (Katılımcı-19).

Sabit mekân, mala zarar verme konusunu oluşturan taşınmaz mallara dair mülkiyet (ev ve kurumların bulunduğu bölgeler) müştemilat içerisinde yer alan ve bulunduğu mekânda sabit olduğu değerlendirilen yerlerdir. Mağdurların veya kamu kurumlarının sabit olarak tabir edebileceğimiz mekânda bulunan mallarının herhangi bir fiziki güvenlik tedbiri

olmadan zarar verme eyleminin gerçekleştiğini görmekteyiz. Dolayısıyla fark edilebilir konumda bulunan mallar, failerin hedefi haline gelebilmektedir. Katılımcıların mala zarar verme suçunun gerçekleştiği sabit mekân tanımları şu şekildedir:

“Öğretmenevi olarak resmi bir kurumun otoparkıdır. Aracımı buna dikkat ederek park etmişim” (Katılımcı-8).

“İtfaiye müdürlüğüne ait araç garajıdır. Personel tarafından kullanılır. Aracıma zarar veren araç kontrolsüz çıkış yaptığı için aracıma çarpmıştır” (Katılımcı-12).

“Belediyeye ait taşınmaz olarak tarif edebileceğimiz park” (Katılımcı-17).

“İşyerime ait 7 milim kalınlığında 4 parça yan yana bulunmak suretiyle cam parçalardır. Maddi yönden 3.000 TL bir karşılığı olup, manevi yönden bu olayın gerçekleşmesi sonrasında şahsın tarafıma dükkânımın önünden geçerken “Bu olay henüz bitmedi” şeklinde tehdit vari söylemde bulunması beni üzdü ve endişelendirdi. Olayın olma sebebi, daha önceden şahıstan almış olduğumuz arabanın son kalan 2.500 TL’lik ödemesiydi” (Katılımcı-18).

“Evin dışarıdan bakıldığında ön taraftan gözükür vaziyette ön camıdır” (Katılımcı-19).

Tarifi yapılan mekânların dış çevreden gelen uyarılara açık olabilen yerler olduğu görülmektedir. Bu noktada betimlenen mekânların fiziki güvenlik tedbirlerinin alınmaması da hedef olmalarını kolaylaştırmaktadır. Katılımcılara daha önceden bu mekânda benzer suçlar gerçekleşip gerçekleşmediği sorulduğunda verdikleri ifadeler şu şekildedir:

“Daha önce bulunan mekânın güvenliğini sağlamak amacıyla yaptırdığımız kapının bulunduğu mekânda, birinci derecede sit alanı olan ve halka açık bulunan bölgede alkol içme gibi asayişe müessir olayların yoğun olması sebebiyle böyle bir önlem alınmıştır” (Katılımcı-4).

“Daha önceden mala zarar verme olayı olmadı” (Katılımcı-12).

“Daha önceden şikâyetçi olmadım, ancak tahrip edilen mallarımız olmuştum” (Katılımcı-17).

“İlk defa ben yaşadım. İşyerime ait camları normal bir biçimde yerleştirmiştim. Herhangi bir fiziki güvenlik tedbiri yoktu” (Katılımcı-18).

Katılımcıların korunaklı mekânlarda alınan veya alınması gereken tedbirlere yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Öğretmenevi resmi bir kurum olduğundan çevre güvenlik kameralarının mevcut olacağını düşünüyorum. Bunun haricinde başka koruma tedbiri yoktur.

Otopark görevlisi de olsa veya diğer tüm güvenlik tedbirleri ile de alınmış olsa kişi aceleyle çıktığı için benim üzerimde bu kazanın engellenebileceğini sanmıyorum” (Katılımcı-8).

“Park yeri olduğu için sadece kamera sistemi kurulumu vardı. Olayın olduğu yerde başka bireyin yönlendirmesi olsa kaza yaşanmazdı” (Katılımcı-12).

“Özel güvenlik görevlisi, kamera sistemi yoktu. Park ve bahçelerin en dışın-da kapı girişleri haricinde çit vardı. Ancak bunlar suçun oluşmaması için yeterli tedbirler değil” (Katılımcı-17).

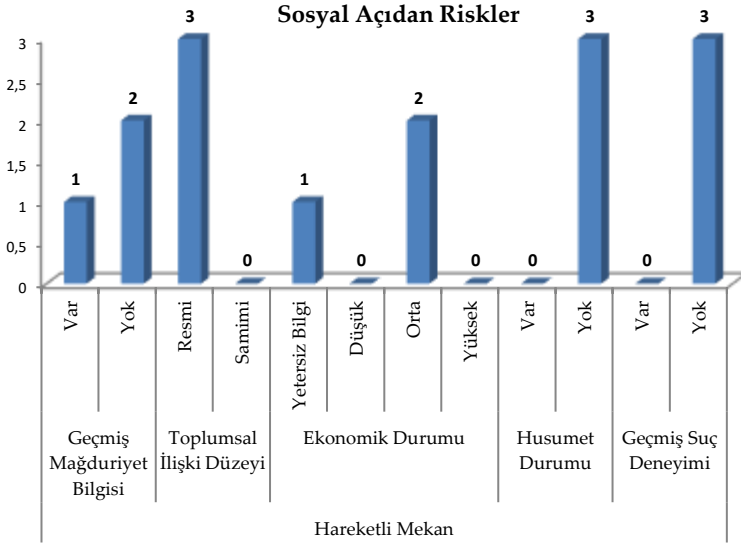
“Herhangi bir fiziki tedbir yoktu. Galeri işi olması sebebiyle araçları vitrin şeklinde tabir edilen görünür bir konumda bulundurmamız gerekir. Ancak güvenlik kamera sistemimiz yoktu. Ayrıca diğer dükkânların kameraları vasıtasıyla şahsın fiziki kimlik tespiti yapılabilirdi” (Katılımcı-18).

“Herhangi bir fiziki tedbir yoktu” (Katılımcı-19).

Katılımcı ifadelerinden işyeri bulunan bölgelerde olayı görmesi amacıyla kamera sistemlerinin kurulumunun olmadığını veya yanında bulunan diğer işletmelerin kamera açılarından faydalandıklarını görmekteyiz. Ayrıca, umuma açık yerlerden park ve bahçelerde kamera sistemlerinin olmadığı, konutlarda ise kamera güvenlik sistemlerinin bulunmadığı ve fiziki tedbirlerin planlanmadığı anlaşılmaktadır.

Hareketli Mekân

Mağdurun olay anına kadar hareket halinde bulunduğu mekânlarda işlenen zarar verme olaylarında kasten veya taksirle aracının zarar görmesi durumu söz konusudur. Zarar verme eylemi esnasında bireyin algıladığı mekân sabit olmayıp hareket halindedir. Bu sebeple mekânın hareketli olarak tarif edilmesi uygun bulunmuştur. Trafikte yaşanan bu olaylarda mağdurların diğer aracın tespitine yarayan eşkâl tarifleri önem taşımaktadır.



Şekil 4. Hareketli Mekâna Ait Sosyal Özellikler

Hareketli mekânlarda bireylerin olay yerine çoğunlukla yabancı olması nedeniyle mekânsal faktörlerde yeteri kadar tedbir alınamaz ve ani gelişen bir şekilde olaylar şekillenmektedir. Çalışmaya katılan katılımcılardan birisinin daha önceden mağduriyet yaşadığı, toplumsal ilişkilerin resmi düzeyde olduğu, geneli itibariyle orta ekonomik düzeyde oldukları, husumet durumu ve geçmişte suç deneyimlerinin olmadığı tespit edilmiştir.

Bu mekân özelinde katılımcılar toplumsal duyarlılığın yeterince gelişmediği görüşünü paylaşmakta; bireylerin birbirlerine karşı saygılarının olmadığını, suça sahip çıkılmadığını ve hemen mağduriyeti kabul etmenin söz konusu olduğunu belirtmektedirler. Bunun yanında vicdan mukayesesinin yeterli olmaması, ahlaki değerlerden yoksun bireylerin olması sebebiyle suça yönelmelerin arttığı ifade edilmiştir. Yaşanan olumsuz olaylar sonrasında toplum olarak yanıt verilmemesi, otoriteye saygı noktasında herhangi bir endişelerinin olmaması suça zemin hazırlayan unsurlar olarak sıralanmıştır. Denetimin yetersiz olması sebebiyle bireylerin suç davranışına başvurmalarının kolay hale geldiği belirtilmiştir. Kuralların tam anlamıyla uygulanmaması yönüyle toplumun yeterli

tepkiyi vermemesi eleştirilmiştir. Bu nedenle mala zarar verme suçu özelinde yeterli tedbirlerin alınmadığı ifade edilmiştir. Örneğin, eğitim kurumuna yakın bir bölgede yapılan inşaat çalışması sonrasında trafik güvenliğini tehlikeye sokacak şekilde yola atılan moloz parçalarına yönelik tedbirlerin alınmaması sonrasında yaşanan olaya dair idari yönden ceza alacağına dair endişelerinin olmaması öne çıkmıştır. Bu noktada ilgili kurumlar tarafından yeteri kadar yapılmayan denetimlerin suçun oluşmasına katkı sağladığının belirtilmesi denetim olgusu nezdinde olayın makro açıdan tanımlanması noktasında dikkat çekmektedir.

Katılımcıların *“Suçun işlendiği yerde taşınır/taşınmaz malınızı nelere dikkat ederek bu mekâna koydunuz?”* sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

“Aracımız zarar görürken seyir halinde cadde üzerinde hareket ediyordu” (Katılımcı-1).

“Seyir halinde görev ifa ederken motosikletli şahsın takibine yönelik haber merkezinin belirtmiş olduğu mekâna gidilirken, kaçan motosikletin ara sokaktan önümüze çıkararak ekip otomuza zarar vermesi ve kaçması olarak tarif edilebilir” (Katılımcı-6).

“Bayburt’un işlek caddelerinden biri olarak sayılabilecek cadde üzerinde AVM önünde seyir halinde iken önümde yer alan araç fren yaptığı için, hafif olarak hızımı yavaşlattım. Sonrasında daha sonradan öğrendiğim freni tutmayan motosiklet aracımın tamponuna çarpmıştı” (Katılımcı-7).

Katılımcılar kullanmış oldukları araçla seyir halinde ilerlerken arkalarından diğer aracın vurması sonrasında zarar verme olayının yaşandığını belirtmişlerdir. Seyir halinde araçla trafikte ilerleyen mağdurlar, şerit ihlali yapmadan trafikte ilerledikleri, taksir unsuru ile karşı tarafın kendi araçlarına zarar verdiğini belirtmişlerdir. Kolluk birimlerinden kaçan araç ise kaçma istikametinde kapatılan yolda kontrolünü kaybederek kolluk birimlerinin aracına çarparak mala zarar verme suçunu oluşturması da farklılık gösteren başka bir örnek olarak ele alınabilir. Katılımcılar mala zarar verilen mekânı aşağıdaki şekilde tanımlamışlardır:

“Araçla hareket halinde iken trafik güvenliğini tehlikeye sokacak şekilde kaldırım ve yola taşan kısmında da inşaat molozları bulunmaktaydı. Çok yakında anaokulu bulunmaktaydı. Herhangi bir güvenlik tedbiri alınmamıştı. Yol üs-

tünde iken tahtanın üzerine basması sonucu aracımızın tekeri patladı” (Katılımcı-1).

“Halka açık umumi bir yol olarak tanımlanabilir” (Katılımcı-6).

“Bayburt’un en işlek caddelerinden biri olarak, akşam vakitlerinde diğer zaman dilimlerine göre yoğun trafiğin yaşandığı, aydınlatılması olan, vatandaşların yoğun olarak bulunduğu, işlek bir mekân olarak tanımlanabilir” (Katılımcı-7).

Yaşanan mala zarar verme olaylarında trafiğin akışı esnasında yeterli tedbirlerinin alınmaması hususu ön plana çıkarılmıştır. Suçun fiziksel nedenlerine bakıldığında; aydınlatma sorunu olmadığı, ancak caddelere inşaat amaçlı taşınan parçaların özensiz olarak taşması, yetkililerin ihmali ve özensiz davranışlarıyla denetleme yetkisi olan kurumların gerekli önlemleri almaması öne çıkmaktadır. Katılımcıların bu mekânlarda benzer suçların işlenip işlenmediğine yönelik görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

“Hayır, gerçekleşmedi aracım seyir halindeydi” (Katılımcı-1).

“Seyir halinde olduğumuz için ani gelişen bir olaydı” (Katılımcı-6).

“Mala zarar verilen taşınır aracım olduğu için mekânsal olarak konumlandırırken; daha çok sakin ve araçların az, trafiğin az olduğu yerlere park etmeye çalışırım. Ayrıca diğer mallarımı kamera kayıtlarımın olduğu yerlere koymaya dikkat ederim” (Katılımcı-7).

Ani gelişen olaylarla ilgili olduğu için mekânın çevresel dinamikleri noktasında mağdurların yeterli bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Katılımcılara hareketli mekânda alınan ya da alınması gereken önlemlerin neler olduğu sorulduğunda ise verdikleri cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Herhangi bir fiziki tedbir bulunmamaktaydı” (Katılımcı-1).

“Kaza anının olduğu yerde bulunan ticari yerlerin herhangi bir güvenlik kamerası yoktu. Dükkân sahipleri görgü tanığı olarak bilgi vermediler.” (Katılımcı-6).

“Yaşadığım konuda cadde üzerinde seyir halinde olduğum için herhangi bir koruma tedbiri yoktu. Ancak yoğun bir cadde olması sebebiyle; ticaret yerlerinin kamerası, MOBESE sistemlerinin olması mala zarar verme suçunun önlenmesi açısından faydalı olacaktır” (Katılımcı-7).

Fiziki tedbir olarak insan faktörü ve kameradan bahsedilmiştir. Katılımcılardan birisi ise görgü tanıklarının olay ile ilgili beyan vermediklerini belirtmektedir.

Sonuç

Mala zarar verme suçu özelinde yapılan bu çalışmada suçun işlendiği mekân kendi içerisinde sınıflandırılarak, her bir mekana ilişkin suç olayının ve suça ilişkin tedbirlerin mağdurların bakış açısıyla anlaşılması sağlanmıştır. Yapılan görüşmelerde mağdurların faile hangi fırsatları sunduğu tespit ederek adli sosyoloji bağlamında verilere ulaşılmıştır.

Mekânsal sınıflandırmada mekâna özgü sosyal özellikler ve tedbirler göz önüne alınarak korunaklı, erişilebilir, sabit ve hareketli mekân olmak üzere dört farklı sınıflandırma yapılmıştır. Her bir mekân ise geçmiş mağduriyet bilgisi, toplumsal ilişki düzeyi, ekonomik durum, husumet durumu ve geçmiş suç deneyimi olmak üzere beş tema çerçevesinde analiz edilmiştir.

Suçun oluşabileceği öngörüsüyle fiziki tedbirlerin alındığı korunaklı mekânda; pencere parmaklıkları, kamera sistemleri, bahçe duvarı, çit, kilit, parmaklık, güvenlik görevlisi gibi tedbirler alınmaktadır. Buna rağmen failerin dışarıdan ulaşabilecekleri şekilde mala zarar verdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre mağdurların mallarını dışarıdan görülecek şekilde koymalarının failin dikkatini çekmesi suçun oluşmasına neden olmaktadır.

Bireylerin gerekli tedbirlere sahip olduğu düşüncesiyle malını dışarıda bırakmak zorunda kaldığı mekânlar olan erişilebilir mekânlarda bireyler, buldukları yerden (ev, işyeri gibi) mallarını görebildiklerini ve mallarını, kendilerine yakın bir şekilde konumlandıklarını belirtmişlerdir. Ancak suçun işlenmesine engel olacak fiziksel tedbirlere çok fazla dikkat etmedikleri katılımcı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Daha önceden park ettikleri yerlere park etmek, mallarını kendilerine yakın ve rahatça görebilecekleri bir yerde konumlandırmak gibi bireysel tedbirler almalarına rağmen suçun işlenmesini önleyemediklerini belirtmişlerdir. Erişilebilir mekânlarda işlenen suçlara bireysel ihmal ya da ikamet edilen yerlerdeki yönetim işlerindeki aksaklıkların neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Mağdurların taşınmaz mallarının yer aldığı, fiziksel açıdan yeterli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı sabit mekânlardaki mala zarar verme suçunun aydınlatılması bireyler arasındaki toplumsal ilişkilere göre değişmektedir. Bireylerin birbirlerini uzun zamandır tanıdığı ve aralarında birincil, samimi ilişkilerin olduğu mekânlarda bireyler, birbirlerine haber vermekte ve konuyu güvenlik güçlerine yansıtarak suç olayının çözümlenmesine katkı sağlamaktadırlar. Bireylerin birbirlerini fazla tanımadığı yeni oluşmakta olan yerleşim yerlerinde ise suç konusundaki toplumsal duyarlılığın fazla gelişmediği ve bu durumun suça sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.

Mağdurların olay anına kadar hareket halinde buldukları mekânlar olan hareketli mekânlardaki suç olayları genellikle trafikte seyir halindeyken araca zarar verilmesi fiilinden oluşmaktadır. Mağdurların olay yerine yabancı olmaları ya da olayın ani şekilde gelişmesi, suç için tedbir alınmasını engellemektedir. Hareketli mekâna ilişkin olarak katılımcılar, toplumsal duyarlılığın ve ahlaki değerlerin yeterince gelişmemesini, kuralların tam olarak uygulanmamasını ve denetimlerin yetersizliğini suçun nedeni olarak dile getirmişlerdir.

Mekânsal ve sosyolojik olarak suçun nedenlerinin ve suça ilişkin tedbirlerin adli sosyoloji bağlamında ele alındığı bu çalışmanın verilerinin adli birimler tarafından değerlendirilerek ilerleyen dönemlerde gerçekleşecek suç olaylarında suçluyu suç işlemeye teşvik eden mekânsal özelliklerin neler olduğunun anlaşılması bağlamında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Determination of the Spatial Characteristics of the
Crime from Narrations of Victims of Property
Damage**

*

Aykut Çalışkan - Tuğça Poyraz
Bayburt Police Department, Hacettepe University

In the crime of damaging the property, damaging the movable or immovable property belonging to someone else is discussed. Anyone can be the victim or perpetrator of the crime, and since the offense does not constitute a special offense, it is stated in the Turkish Criminal Law that the persons who damage the movable or immovable property may be perpetrators of the crime according to the scope of this article. In this study, it is aimed to understand what are the spatial characteristics that encourage the perpetrator to commit a crime or facilitate the perpetration of crime based on the narratives of the victims of property damage. The reason why the study was carried out on the victims is that victims who suffered from the crime after a developing crime recall and explain the crime better than the perpetrators of the crime. The determination of the spatial characteristics of the region where the crime was committed, as well as the sociological-based environmental characteristics (such as the phenomenon of social surveillance and control) contribute to a better understanding of the crime phenomenon. In the research, which was handled with the phenomenological qualitative method, a semi-structured interview was conducted with 20 people who were exposed to the crime of damaging property in Bayburt province and it was tried to understand from the narratives of the victims which spatial characteristics played a role in the crime of damaging the property and what opportunities the victims offered to the perpetrators of the crime. This study was conducted with a total of 20 people (19 males and 1 females) who were victims of the crime of damaging the property in Bayburt.

Bayburt is geographically located in the area close to the Black Sea, the northern part of Turkey's Eastern Anatolia Region. The reason for the

fact that the number of female participants in the study is one person is that the number of victims of crime is not high in Bayburt province and that a woman volunteers at the point of participation in the study. The reason for Bayburt province's selection in this study can be stated as overcoming the time limit due to the fact that one of the researchers is working in the city. Interviews were conducted in October-November 2017 thanks to the contact information obtained from the Police Station in Bayburt. According to the results of social structure analysis published by Bayburt in 2015 by Northeast Anatolia Development Agency; Bayburt's crime parameter is considered to be a city that can be considered as a threat to the security of the city under the title of justice and security per order of livability. As a result of the report; it is stated that there is a rapid migration from rural to urban areas and the indicators of livability are low, especially with the inclusion of the regions that are exposed to urban exclusion, committed the crime incidents increased. It was also emphasized that in the case of precautionary measures against crime and on-site interventions, the studies to reduce the crime would significantly reduce the crime as a result of analysis evaluations.

In the study where the crime area is classified as sheltered, accessible, fixed and mobile, using the qualitative data analysis program Nvivo 12, five themes: the information about past victimization, social relationship level, economic situation, hostility situation and past crime experience describing the sociological characteristics of the four specified spaces five themes were reached. For this purpose, the transcript method was used to determine the codes, categories and themes created in the analysis of qualitative data. Microsoft Excel program was also used to prepare the themes. In the sheltered place where physical measures are taken with the foreseeability of the crime; measures such as window railings, camera systems, garden wall, fence, lock, railing, security guard are taken. Nevertheless, it is understood that the perpetrators have damaged the property in such a way that they can be accessed from outside. According to the statements of the participants, the fact that the victims' placing their goods in a way to be seen from outside attracts the perpetrator's attention causes the crime to occur.

In accessible spaces, where individuals have to leave their property out, with the idea that they have the necessary measures, individuals

have stated that they can see their property from their location (such as home, workplace) and position their property close to them. However, it is understood from the statements of the participants that they did not pay much attention to the physical measures that would prevent the crime from being committed. They stated that although they had taken individual measures such as parking in places they had previously parked and placing their goods in a place where they could see them comfortably and close to them, they could not prevent the crime from being committed. It was found that the crimes committed in accessible places were caused by individual negligence or disruptions in the management of the residence. Illumination of the crime of damaging property in fixed spaces where the immovable properties of the victims are not taken and physical security precautions are not taken vary according to the social relations between individuals.

In places where individuals have known each other for a long time and where there are primary, intimate relationships, individuals inform each other and contribute to the resolution of the crime by reflecting the issue on the security forces. It has been found that in the newly developing settlements where individuals do not know each other much, social sensitivity about crime does not develop much and this situation causes crime. Criminal incidents in moving places, where the victims are on the move until the time of the event, usually consist of the act of damaging the vehicle while driving in traffic. The fact that the victims are foreign to the scene or the sudden development of the incident prevents the measures to be taken for the crime. Regarding the mobile space, the participants stated that social sensitivity and moral values were not developed sufficiently, that the rules were not fully implemented and the inadequacy of the controls as the cause of the crime. It is thought that the data of this study; discussed in spatial and sociological causes of crime and crime-related measures in the context of forensic sociology, will be evaluated by the judicial units and will contribute to the understanding of the spatial characteristics that encourage the perpetrator to commit crimes in the future crime events.

Kaynakça / References

- Ataç, E. ve Gürbüz, D. (2009), Kentsel mekânda gelişen suça müdahale etmede disiplinlerarası güvenlik politikaları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 25-45.
- Buonanno, P., Drago, F., Galbiati, R. ve Vertova P. (2011), Crime in Europe and the United States: Dissecting the 'reversal of misfortunes. *Economic Policy*, 26 (67), 347-385.
- Ceza Kanunu (2004), 26/09/2004 tarihli Türk Ceza Kanunu, 10 Haziran 2019 tarihinde www.mevzuat.gov.tr adresinden erişilmiştir.
- Gün, C. (2010). *Suçlu kişilik oluşumunda yakın çevre faktörü*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İçli T., Altay A., Başpınar T. ve Bahtiyar M., (2011), Türkiye'de hükümlü profili, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler, *Ankara: Polis Akademisi Yayınları*, 197.
- Kuzeydoğu Kalkınma Ajansı (2015). *Bayburt sosyal yapı analizi*, 5 Ağustos 2019 tarihinde www.kudaka.org.tr adresinden erişilmiştir.
- Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Olgun, R. (2013). *Kentsel yeşil alanlarda vandalizm ve olası tasarım çözümlerinin Antalya örneğinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyjaz Mimarlığı Anabilim Dalı,1-130, Antalya.
- Roché, S. (2003). *En quete de sécurité*. Paris: Armand Colin Yayınevi.
- Vito, G. F., Maahs, J. R. ve Holmes, R. M. (2007). *Criminology theory, research, and policy*. Massachuttes: Jones and Bartlett Publishers.
- Wu, T. (2001), *Analysing crime spatial patterns using remote sensing and geographical information system technologies: Investigating the urban opportunity structure model of jackson*, Mississippi, Ph.D. Thesis submitted to Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College. London: Macmillan.
- Yılmaz, G. (2006), *Türkiye'de suç ve suçluluk olgusunun kentleşme bağlamında irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi,1-159, İstanbul.
- Yörükân, T. (2006). *Şehir sosyolojisinin ve insan ekolojisinin teorik temelleri*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Yücel, M. T. (2009), Suç korkusu ve etkisinin nötrleştirilmesi. *TBB Dergisi*, 83, 278-301.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Çalışkan, A. ve Poyraz, T. (2019). Mala zarar verme suçunun mağdurlarının anlatılarından suçun işlendiği mekânsal özelliklerin tespiti *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1092-1125.
DOI: 10.26466/opus.584697